

“ŞEYPUR” JURNALINDA SƏMƏD MƏNSURUN FELYETONLARI

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti ölkə tarixinin unudulmaz şərəf və fəxr səhifələrindəndir. 23 ay sürən bu tarixi dövr bir çox çətin və mürəkkəb ictimai-siyasi hadisələrlə də yadda qalıb. Azərbaycanın mütərəqqi fikir sahibləri belə çətinliklərə qarşı mübarizə aparır, insanları bu mübarizəyə qoşulmağa səsləyirdilər.

Xalqı maarifləndirməyə çalışan görkəmli şəxsiyyətlərin fikirlərini sərbəst şəkildə ifadə edə bildikləri vasitə isə ədəbiyyat və mətbuat idi. AXC dövründə milli mənlük şüurunun və milli demokratik hərəkatın inkişafında ədəbiyyat və mətbuatın xüsusi rolu vardı. Həmin dövrdə fəaliyyət göstərən mətbu orqanlar istiqlal hərəkatını, ideoloji-siyasi mübarizələri geniş təbliğ edirdilər. Belə ki, ədəbiyyat və mətbuat qoşa qanad kimi Cümhuriyyətin siyasi ideoloji məramına, məqsədinə uyğun olaraq Azərbaycanın milli varlığının təsdiqi uğrunda mübarizə aparırdı.

AXC-nin fəaliyyəti dövründə ölkədə 200-ə yaxın qəzet nəşr olunmuşdur. Nəşrlərin sayının çox olması mövcud demokratik idarəçilik sistemi, əks-fikirliliyə tolerant yanaşma, polemika və diskussiyalara verilən meydan ilə bağlı idi. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti liderlərinin böyük əksəriyyətinin jurnalist olması da mühüm faktlardan biri idi.

AXC dövrü mətbuatında satira xüsusi yer tuturdu. Ziyalılar, jurnalistlər bu dövrün çatışmazlıqlarına məhz satirik nəşrlər vasitəsilə böyük diqqət ayırır, tənqid edir və çıxış yolları göstərirdilər. Bu satirik nəşrlər həm sadə insanlar, həm də ziyalılar tərəfindən böyük maraq və rəğbətlə qarşılanırdı.

Belə satirik nəşrlərdən biri də “Şeypur” jurnalı idi. Onun ilk nömrəsi 1918-ci il oktyabrın beşində işıq üzü görmüşdür. M.T.Sidqinin redaktoru olduğu “Şeypur”un nəşri Səməd Mənsur idi. “Molla Nəsrəddin” jurnalının yolunun davamçısı olan bu nəşr Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti ideallarını təbliğ edir, dövlət quruculuğu prosesində qarşıya çıxan əngəlləri, çətinlikləri qələmə alırdı. Bolşevik təbliğatına qarşı mətbu mübarizə apararaq, Bakı neftini ələ keçirmək istəyən dövlətlər arasındakı çəkişmələri ifşa edən “Şeypur”da müxtəlif üsullardan istifadə olunur, satirik şerlər, felyetonlar işıq üzü götürdü [1, səh.129].

Əməkdar elm xadimi, filologiya elmləri doktoru, professor Hüseyn Həşimli 2014-cü ildə “Şeypur” jurnalı (1918-1920-ci illərdə) adlı kitab çap etdirib. Kitabda M.T.Sidqinin redaktorluğu ilə çıxmış “Şeypur” jurnalının bütün saylarındakı materiallar toplanıb, transliterasiya edilərək tam halda nəşr olunub.

Jurnalda verilmiş Məhəmməd Tağı Sidqi, Cəfər Cabbarlı, Salman Mümtaz, Əmin Abid və digər böyük ədəbiyyat nümayəndələrinin məqalələri dövrün əbi-havasını dolğun əks etdirməklə yanaşı, sənətkarlıq baxımından da mükəmməldir. “Şeypur”un nəşri olan Səməd Mənsurun felyetonları da bu cəhətdən xüsusilə seçilir.

S.Mənsur yaradıcılığı XX əsr ədəbiyyatında özünəməxsus yer tutur. Vətənin azadlığı yolunda qələmlə döyüşən böyük sənətkarlardan olan S.Mənsur yaradıcılığında söz azadlığı, ana dili, müstəqillik, nadanlıq, dini mövhumat kimi mövzulara geniş yer verib. Ədəbi fəaliyyətinə lirik şeirlə başlayıb görkəmli nəzm əsərlər ustası kimi şöhrət qazanansa da, S.Mənsurun satirik əsərləri, xüsusilə felyetonları da XX əsr ədəbiyyatının dəyərli nümunələrindən hesab olunur.

“Şeypur” jurnalında “Pampuşalı”, “Kənarçı Pampuşalı” imzaları ilə çıxış edən S.Mənsur felyetonlarında dövrünün aktual sosial, siyasi, iqtisadi, və mədəni problemlərindən yazmışdır. Onun ədəbi estetik baxımdan zəngin felyetonlarında ciddiyyət və gülüş bir arada təqdim olunub. Ədəbin bunları aydın bilməsi və duyması onun felyetonlarına möhtəşəm ruh hakimliyi verir. Müəllif jurnalın ilk nömrəsində nəşr etdirdiyi “Altı ay” məqaləsində deyir: “... indiyə qədər başımıza gələn fəlakətlərin hamısı elə bu gülməyimizdən olmuşdur. Bundan belə gülməyin və zarafatın yerini bilib ciddi olmalısən, öz məqsədinə nail olmalısən” [2, səh. 18].

Ədəbin əsərlərindəki gülüş insanı sanki sirlə bir qüvvə kimi hadisələrin dərinliyində apararaq, onları olduğu kimi hiss etməyə, yaşamağa vadar edir və məqsədinə çatır. Gülüşün, ironiyanın içində oxucuya elə dərin məzmunlu informasiyalar ötürülür ki, bu kontekstdə bəzən gülmək yox, həqiqətən, insan taleləri üçün içindən hüznünlü bir ağlamaq keçir. Ədəb bu əsəri ilə oxucu üçün hadisələri dərinindən dərk etməyə geniş imkanlar yaradır. S.Mənsurun felyetonlarında mənasız gülüşün hakim olduğunu bircə detal belə tapmaq çətinidir. Onun insanları qəflət yuxusundan ayıldan gülüş istiqamətlərinin hamısı məqsədli, dərin, düşündürücü və aktual olmuşdur. Sənətkar bütün bunlarla yanaşı həyat fəlsəfəsini də çox yaxşı bilirdi. O, felyetonlarında həyat hadisələrini fəlsəfi baxımdan məharətlə təqdim etmiş, ortaya ideal bədii nümunələr qoymuşdur.

Ədəbiyyatın ölməzliyi həm də məkan və zaman sərhədlərini aşaraq ümumbəşəri, ümumzaman kontekstdə olmasıdır. Biz bu keyfiyyətin S.Mənsur yaradıcılığında dəfələrlə şahidi oluruq. Məsələn, nəşir “Qramafon” felyetonunda insanı ləyaqətli, şərəfli, ali bir varlıq kimi dəyərləndirir, onun şəxsiyyət kimi individual keyfiyyətlərini ironik dillə ifadə edir. Əslində, məsələnin mahiyyəti “pisi göstərərək nəticə çıxarmaq” fəlsəfəsi kontekstində mətnin içində həll olunmuşdur. Şərq və qərb ədəbiyyatının mərkəzində dayanan “insan” bu felyetonda öz kimliyi və kamilliyi ilə qarşı-qarşı qoyulur, təzadlı priyomlarla əsl mahiyyət nöqtəyi-nəzərindən açılır. “Qramafon misalında olan insanlar nə çaldıqlarını özləri dərk edə bilməzlər” [2, səh. 52].

“Yaftımın fəlsəfəsindən bu çıxır ki, ortada pul əhvalatı olsun, qalan şeylər ötüşər. Bu gün bir məslək, sabah bir fikir, birisi gün bir yol” [2, səh. 52]. Bu fikirlərin yer aldığı “Qramafon” felyetonunda S.Mənsur hadisələrin

⁵⁵ AMEA Rəyasət Heyəti aparatının, İctimaiyyətlə əlaqələr mətbuat və informasiya şöbəsinin İctimaiyyətlə əlaqələr və mətbuat sektorunun baş mütəxəssisi.e-mail: samiragulyeva1@gmail.com

cəryan etdiyi dövrdə insanlar arasında nadanlığın geniş yayılmasına görə narahatlığını ustalıqla göstərib. O, pula görə bəzi insanların üzləşdikləri ədalətsizliyi unuda bildiklərini, "təki pul olsun" deyərək mövcud çətinliklərə səssiz qalaraq dözməyə razı olmalarını təəssüf hissi ilə vurğulayıb. Bununla o, həmin insanların əslində avam düşüncəyə sahib olduqlarını oxucunun diqqətinə çatdırıb. S.Mənsur bu cür vəziyyətin davam edəcəyi halda sadə insanın daim ədalətsizliyə düşəcəyini ifadə edib.

Ədibin "Şeypur"da nəşr etdirdiyi "Barışlar" felyetonu müharibə mövzusunda. Dünyada müharibə əleyhinə kifayət qədər güclü məzmunlu nə qədər əsərlər yazılıb, bu gün də yazılmaqdadır. Tolstoyun "Hərb və sülh" əsəri başda olmaqla, eyni zamanda müharibə əleyhinə yazılan bu qədər ədəbi nümunələrdən sonra dünyada hələ də qırqın, dava-dalaş baş verirsə, bu mövzuda yazılan əsərlərin insanlıq naminə nəticələri sual altına düşür. S.Mənsur müharibənin heç kimə xeyir vermədiyini, əksinə insanların canını, azadlığını, sakitliyini əlindən aldığı, bununla belə məhz müharibənin bəzi insanlara ləzzət verdiyini göstərir. O, hətta müharibənin bitməsinin belə bir oyun olduğunu, "barışlar"ın hər an yeni müharibələrə hazır olduqlarını təəssüflə qeyd edir - "Bizlərdə bir məsəl var ki, "Barışsən barış, ancaq dəyənəyi əlindən yerə qoyma!". Vallahi, bunu çox gözəl deyiblər. Bax, səni inandırırım ki, bu barışların heç birisi dəyənəyi əldən yerə qoymayıb, dalında gizlədəcəkdir. Çox o yan-bu yan olanda yenə də dəyənəklər düşəcək işə. Yenə də bizim üçün məşğuliyyət tapılacaq" [2, səh. 52].

S.Mənsurun felyetonda yer alan müharibə ilə bağlı dahiyənə satirik yanaşması da xüsusi diqqət cəld edir: "Müharibəsiz dünyanın ləzzəti yoxdur". Ədib bu ifadə ilə konkret hədəfi göstərib. O, "müharibə" və "kam almaq" – "ləzzət almaq" ifadələrini birlikdə işlətməklə sanki bir-birinə əks olan bu iki məfhumu qarşı-qarşıya qoyur. Qeyd olunan hadisələrlə o, bunlardan hansının üstün olduğunu və nəticənin insanların taleyində necə rol oynadığını göstərir. Mahiyyətə vardığında adamı həqiqətən diqqətə gətirir: müharibə və ləzzət almaq. Yazıçı insanın vaxtını ayıraraq səmərəli işlərlə məşğul olmaqdan, müharibəni seçməsinə satirik yolla ustalıqla tənqid edir. Burdakı ironiyanın əsl mahiyyəti ondan ibarətdir ki, İblis xislətli insanların ləzzət aldığı müharibələr, nə qədər elm-ürfan sahiblərini, işıqdolu adamları kam arzuları ilə tarixin qaranlıq səhifələrində dəfn edir. Bu yerdə Hüseyn Cavidin "İblis nədir, dünya xəyanətlərə bəis, ya hər kəsə xain olan insan nədir, İblis" misraları bu fikirləri daha da qüvvətləndirir. S.Mənsur da bu felyetonda müharibənin təmsalında sözün əsl mənasında İblislərin mənfur fəaliyyəti ilə insan həyatının necə məhv olmasını göstərir.

Əslində, felyetonda sülh sözünə də ironiya ilə yanaşılır. Ədib barışın, sülhün insanın ali məqsədinə xidməti kimi təqdim olunmasını ancaq ötrə anlaşıma kimi qiymətləndirir. "... bu barışların heç birisi dəyənəyi əlindən yerə qoymayıb, dalında gizlədəcəkdir. Çox oyan-buyan olanda yenə də dəyənəklər düşəcək işə, yenə də bizim üçün məşğuliyyət tapılacaq" [2, səh. 89].

S.Mənsurun dövrün güzgüsü hesab edilən nəşrlərdən olan "Şeypur"da çap etdirdiyi felyetonlarının bəzi mətləblərinə nəzər yetirsək görərik ki, o, əsas ideyanı sözcüklükdən uzaq olaraq lakonik formada çatdırmışdır.

S.Mənsur yaradıcılığında ana dili məsələsinə də xüsusi həssaslıqla yanaşmışdır. O, əsərlərində öz dilini bəyənəməyib əcnəbi dillərdə danışanları ustalıqla ifşa edib. Ədibin "Şeypur"dakı "Ziyalılar" adlı silsilə felyetonlarının da əsas mövzusu məhz ana dilidir. O, bu felyetonlardakı fikirləri ilə avam insanların maariflənməsi, təhsil alması, doğma ana dilində yazmaq savadına yiyələnməsinin vacibliyini göstərib. Ədib jurnalın demək olar ki bütün saylarında dərc etdirdiyi "Ziyalılar" silsilə felyetonunun elə ilk yazısında ana dilinə qarşı hörmətsiz yanaşanları güclü yumorla tənqid edir. Bu silsilədən olan digər felyetonlar da böyük təsirə malikdir. S.Mənsur silsilə felyetonunun bütün yazılarında hadisələri Əliağa Muradəliyeviç və Hüseynqulu Daşdəmiroviç kimi obrazların dilindən təqdim edir. Bu iki "ziyalı"nın bütün dialoqlarının arxasında dilimizə qarşı hörmətsizliyi göstərir.

"Şeypur"un birinci nömrəsində dərc olunan "Ziyalılar" felyetonunda S.Mənsur dilimizi bəyənəməyib onu tənqid edənləri ustalıqla ifşa edir. Hətta övladlarını əcnəbi dillə böyütməyi özlərinə şərəf bilən bəzi "ziyalılar"ın məhz rus dili sayəsində böyük savada malik olacaqları kimi düşüncə ilə yaşamlarını güclü hədəfinə çevirir. Ədib problemin əslində dildə yox, məhz həmin insanların özlərində olduğunu, onların bu cür avam düşüncəyə sahib olmalarından qaynaqlandığını satirik yolla təqdim edib – "O! Ujas! İndi mana deyirlər ki, hökumət müsəlmanındır. Gərək uşaqlar türk dili danışsınlar, pomiloy! Mən öz əlim ilə öz uşaqlarımı neça portit eləyim? İndi gərək mən bunlara türk yatmağı, türk yeməyi, türk oynamağı öyrədim. Onda bunlardan nə çıxar? Axı bunlar gərək doxtur, injinar olsunlar. Türk dili bunların gözünü, ağızını əydi, döndərdi bolşevik "Dadaşa". Belini əydi, bənzətdi Məşədi bəyə. Onda nə olsun?" [2, səh. 19].

Bu silsilədən olan başqa felyetonda iki "ziyalı"nın öz ana dilinə hörmətsiz yanaşması, danışarkən rus sözlərindən daha çox istifadə olunmasını tənqid edir. O, təsvir etdiyi obrazlar vasitəsilə XX əsrin əvvəllərində bəzi "ziyalılar"ın ana dilinə biganə münasibətini diqqət mərkəzinə qoyur – "Kak vidno, sən ora getməmişən. Bəs dayan, mən sənə raskazal eləyim. Nu, dedim ki, bayramdır. Allaha xoş getməz, gedim bir az vurum" [2, səh. 248].

Eyni adlı digər felyetonunda ədib dilimizin qarşılaşdığı başqa problemi qabardıb: "Keçən il Dumada vibor olacaq idi. Bakıda da bir "Müsəlmanlıq" partiyası qayırmışdılar. O partiyayı qaynanlar da bir neçə molla, bir neçə qoçu və bir neçə intelligenlər idi. Bunlar istədilər ki, öz adamlarından Dumaya vibrat eləsinlər. Ona görə də agitatsiya lazım idi. Nə eləsinlər?" [2, səh. 100]. Göründüyü kimi ana dilinə hörmətsiz yanaşan bəzi ziyalılar bu əməlləri ilə kifayətlənmir, dilimizin müdafiəsinə qalxan maarifpərvər insanlara qarşı çıxır, onların ən kiçik çətinliyinə belə sevinirdilər.

"Bəli, lazım gəldi, bir qəzet çıxarsınlar. Yenə hay-huy. Nəborşik tutuldu. Tipoqrafiya tapıldı. Kağız alındı. Sətrudniklər yığıldı. Material verildi. Əliağa Muradəliyeviç, sən bilən, neçə nömrə çıxıdı?" – bu fikirlə S.Mənsur bəzi

“ziyalılar”ın əsrin əvvəllərində ana dili uğrunda əsas mübarizə vasitələrindən olan mətbu orqanların fəaliyyətinə qarşı çıxmalarını da tənqid edir.

Ədibin “Əsgərlik” məqaləsində deyilir: “Bax, görmürsən ki, baş yaran, zəncir vuran, sinə vuran, başına döyüb ağlayan, açlığa, susuzluğa davamı olan kasıb adamlardır”. S.Mənsur bu fikirləri ilə kasıbların üzləşdiyi çətinlikləri ən xırdalığına kimi göstərib. XX əsrin əvvəllərində insanlar arasında ayrışmış hallarının artdığını deyən ədib varlıqlarla kasıbların hüquqlarının ayrı tutulduğunu, əksər hallarda kasıbların hüquqlarının tapdandığını təəssüf hissi ilə qeyd edir – “İnşallah ki, bu əsgərlikdə elə kasıba qismət olar. Şükür olsun Allaha, indi yeni müəssisələrdə dövlətli uşaqları üçün çinovnik, “osobı poruçeni” yeri çoxdur” [2, səh. 35]. Zəmanəsinin mənfi keyfiyyətlərini açıq-aşkar verən sənətkar felyetonlarında adi məişət həyatını detalları ilə göstərə bilmişdir.

S.Mənsur “Simavar” adlı felyetonunda dövrünün daha bir böyük problemi olan kasıb-varlı ayrışmışlığına toxunub. O, burada kasıb insanların necə çətinliklə çörək tapmasını ustalıqla göstərib. Ədib hadisələrə yenə satirik yanaşsa da, əslində gülüş hədəfi kimi sadə insanı deyil, onun üzləşdiyi problemləri və həmin problemləri yaradan məmurları, çinovnikləri göstərib: “Dünən “üzüm ayağımızın altına” uşaqların anası ilə oturub dərdləşirdik ki, görək bu gün, sabah qış gəlib soyuq düşdükdə məişətimiz necə keçəcək və nə təhər dolanacayıq. Var-yoxu da ki, Allaha şükür, satib bolşeviklər dövrü girvənkəsi on səkkiz manatdan arpa çörəyinə verib yemişik” [2, səh. 80].

Ədib bu felyetonda təqdim etdiyi “Pul da tapa bilmirik ki, heç olmasa, səbilərin məktəb haqlarını verək ki, başları dərsə dönük olub, bizdən çay-çörək istəməsinlər” – fikri ilə yoxsulluğun, çətinliklərin ən böyük qurbanlarının uşaqlar olduğunu göstərib. Buradan da göründüyü kimi, kasıblar ictimai-siyasi, məişət problemləri fonunda övladlarının təhsil almaları üçün min-bir əziyyət çəkirlər. Belə sosial çətinliklərlə qarşı-qarşıya qalan insanların. Heç bir kömək görmədən yaşadıklarını təsvir edən yazıçı böyük bəşəri problemi – savadsızlığı da qabardır.

“Molla əmi, bir azca toxta! Deyəsən, ürəyindən keçəni duymuşam. Aşna, sənün könlünə çay düşüb. Ürəyin çay istəyir. Odur ki, mənə simavar müxəmməsi oxuyursan. Amma inangilən ki, biz çox vaxtdır ki, çay içmirik” – bu fikirlə isə o, çay içə bilməməyin təmsalında kasıbların ən kiçik məişət ehtiyaclardan belə məhrum olduqlarını təəssüflə qeyd edib.

Görkəmli ədibin yaradıcılığında yer verilən mövzulardan biri də söz azadlığı olub. O, “Zorba felyeton” adlı yazısında bu problemi ustalıqla qabardır. Azad fikirlil insanların hər zaman səsini xalqa çatdırma bildiyi vasitə olan dövrü mətbuatla bağlı da çətinliklər yarandığını təqdim edir. Felyetonda bir yandan qəzetdə məqalə dərc etdirmək istəyən bir ziyalıya necə süni maneələr yaradıldığı göstərib, digər tərəfdən isə dövrü mətbuatın da mövcud siyasi vəziyyətə görə idarə edildiyi diqqətə çatdırılır. “Bəli, “Şeypur” əfəndi! Mən nə vaxta qədər lal olum? Nə vaxta qədər bu zəhrimara dönmüş “Fəqət” yaşayacaq? Nə vaxta qədər hamı dərini ürəyində saxlayıb söyləməyəcək?” [2, səh. 191]. S.Mənsur digər yazılarında olduğu kimi bu felyetonda da dövrün problemlərini ustalıqla qabardır. Ədib felyetonun sonunda yer alan qəhrəmanın “Şeypur” jurnalına müraciətilə mütərəqqi fikir sahiblərinin söz azadlıqlarının necə məhdudlaşdırılmasını ürək yanğısı ilə təqdim edib.

Səməd Mənsurun “Şeypur” jurnalında çap olunmuş felyetonlarının bir hissəsi onun “Seçilmiş əsərləri” nə daxil edilmişdir. Sənətkarın həmin kitabdakı felyetonlarının orijinallığından çox yazmaq olar. Lakin orada verilmiş “Bir gün” felyetonunun unikallığını xüsusilə qeyd etmək lazımdır. Yazıda deyilir: “Bu gün çoxdan bəri arzusunda olduğumuz Azərbaycan parlamanı açılır. Bizləri gözü götürməyən, hökumətimizi məsxərəyə qoyan, partiyalar parlamanımıza nümayəndə göndərmək istəmədilər. Deməli, bizi “priznavat” elemədilər. Bizim ilə işləmək istəmədilər” [3, səh. 214]. Bununla S.Mənsur “düşməni uzaqda yox, elə öz içimizdə axtarmaq lazımdır” fikrini təsdiqləyərək, xalqımızın bəzi nümayəndələrinin müstəqilliyimizə qarşı çıxmalarını qeyd edir.

Ədibin bu felyetonda yazdığı daha bir fikri güclü təsirə malikdir: “Bu gün parlamanımız açılır. “Azərbaycan” qəzeti deyir ki, parlamanımızın ən ilk vəzifəsi bu olmalıdır ki, gərək qışqırsın! Fəryad etsin! Bu fəryad da yalnız bu iki kəlmədən ibarət olmalıdır ki, yaşamaq istəyirik!” [3, səh. 215]. Bununla, o, mütərəqqi fikir sahiblərini mövcud ictimai-siyasi çətinliklərə baxmayaraq, təslim olmamağa, ölkəmizin müstəqilliyi yolunda hər zaman əzmlə çalışmağa səsləyir.

Felyetonun dili ilə desək, həmin dövrdəki fəryadın nəticəsində bu gün dövlət olaraq, millət olaraq varlığımızı sürdürürük, eləcə də Səməd Mənsurun həmin dövrün ab-havasından çıxış edərək yazdığı felyetonlar, əsərlər daim yaşayacaqdır.

Ədəbiyyat:

1. Asırlı A. Azərbaycan Mətbuatı Tarixi (1875-1920). Bakı: "Elm və Təhsil", 2009.
2. Həşimli H. "Şeypur" jurnalı (1918-1919-cu illər). Bakı: "Elm və təhsil", 2014.
3. Mənsur S. Seçilmiş əsərləri. Bakı: "Şərq-qərb", 2016, 248 s.

Açar sözlər: Səməd Mənsur, felyetonlar, “Şeypur” jurnalı, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti.

Key words: Samed Mansur, feletons, “Sheypur” journal, the Azerbaijan Democratic Republic.

Ключевые слова: Сamed Мансур, фельетоны, журнал «Шейпур», Азербайджанская Народная Республика.

"Şeypur" jurnalında Səməd Mənsurun felyetonları

Xülasə

Məqalədə "Şeypur" jurnalı, onun çap olunduğu – Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövrü haqqında araşdırma aparılmışdır. Səməd Mənsurun "Şeypur" jurnalda çap olunmuş felyetonları yazıda geniş şəkildə araşdırılmışdır.

Yazıda sənətkarın əsərlərinin gülüş, ironiya xüsusiyyətləri üzrə geniş tədqiqat aparılmış, ortaya yeni nəticələr qoyulmuşdur. Dövrünün ab-havasını detalları ilə verən S.Mənsurun əsərlərindəki sənətkarlıq xüsusiyyətləri də araşdırmağa cəlb olunmuşdur.

Araşdırmadan bir daha aydın olur ki, ədibin insanları qəflət yuxusundan ayıldan ədəbi gülüş istiqamətləri məqsədli, dərin, düşündürücü və aktualdır.

Фельетоны Самеда Мансура в журнале «Шейпур»

Резюме

В статье повествуется о журнале «Шейпур» («Горн»), периоде существования Азербайджанской Народной Республики и номерах журнала, которые были изданы в тот период. Также к исследованию привлечены опубликованные в журнале «Шейпур» фельетоны Самеда Мансура. В статье подробно изучены особенности юмора и иронии в произведениях классика, приведены новые выводы. К исследованию также привлечены особенности мастерства Самеда Мансура, который детально описывал настроения эпохи. Из исследований становится ясно, что сатира классика, пробуждающая людей ото сна и открывающая их глаза на мир, была целенаправленной, глубокой, актуальной и заставляла людей задуматься обо всем, что происходило вокруг.

Samed Mansur's feletons in the "Sheypur" journal

Summary

The investigation about the "Sheypur" ("Clarion") journal and its publication - the period of the Azerbaijan Democratic Republic was carried out in the article. Samed Mansur's feletons which was printed in the "Sheypur" journal have been widely studied in the article. A great deal of research on the laughter and irony features of the artist's works was made in the article and new results have been revealed. The artistic features of S.Mansur's works, which gave the details of the epic, were also included in the study. It is clear from the research that the writer laughter directions which are turning people away from the sudden dream are purposeful, deep, thought-provoking and actual.